شاه شجاع او ببرک

د تاریخ په تله کې

حالبه مقایسه او عجیب مشابهت

لیکوال: حبیب الله رفیع (۱۳۶۴)

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

«شاه شجاع» او «ببرک»

د

تاریخ په تله کې

(جالبه مقایسه او عجیب مشابهت)

لیکوال

حبیب الله رفیع

۱۳۶۴ / ۱۹۸۵

بک ایجنسی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب نوم : ـــــــ شاشجاع او ببرک شا

لیکوال : ـــــــ حبیب الله رفیع

د پښتی طرح : محمد روحانی میمنی

خطاط : ـــــــ شاه محمود پتنګ

ناشر : ـــــــ امان کتاب

د خپرولو نومره : ـــــــ (۱۴)

د چاپ کال : ـــــــ ۱۳۶۴ هـ ش
۱۴۰۶ هـ ق
۱۹۸۵ ع

د چاپ شمیر : ـــــــ ۵۰۰ ټوکه

بیه : ۶ روپۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

د هغو ټولو سپېڅلو شهیدانو

په نوم

چې په دې یوه نیمه پېړۍ کې یې

له انګرېزانو او روسانو سره

مقدس جهاد کړی دی

ح ، رفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

سرلیک	مخ
سریزه	۶
لومړۍ برخه:	
له شاه شجاع نه تر ببرک شاپوري	۹
دوهمه برخه:	
د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې	۱۹
لومړۍ پاڼه: د انګریزانو لومړی تیری او د افغانانو ملي پاڅون	۲۱
دوهمه پاڼه: د روسانو لومړی تیری او د افغانانو ملي پاڅون	۳۶
دریمه برخه:	
د بالاحصار ننداره	۴۹
ضمیمه	۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلسله

د دنیا یا مه عظمت ته دي سجدې لګوي

د فرعونیانو د سروزو سلسله دې راځئ

له سکندره تر چنګېزه انګریز او روس پورې

ستا از هو بینت ته د سروزو سلسلې دي راځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

تاریخ د ملتونو قدنما او حقیقت نما هنداره ده، دا هنداره پېښې ثبتوي او څېړي لکه څنګه چې دي هماغسې ښيي؛ تاریخ څوک بدلولی او غولولی نشي؛ همدا سبب دی چې د تاریخ قضاوت قاطع او پرېکړه دی، نه په چا رحم کوي او نه له چا سره ظلم.

تاریخي ملتونه د خپل تاریخ له کړښو نه درس اخلي، د خپل پرون په غېږه کې د خپل نن پل پوره کوي او د سبا په لور په چټه او ټاکلې لاره یون کوي.

د افغانستان د تاریخي ملت تاریخ همدا سې یو زوړ او له پندونو او ورموږونو ډک تاریخ دی، دلته ډېر ښکرور او زورور راغلي مګر ضعیف النفس او ځان پلورې کسان یې موندلي خو د ټول ملت احیستل یا لاندې کول یې له وس نه وتلې او د افغاني تاریخ د ناموس خلاف وه او ده او په پای کې یې شرمېدلې ماته حتمي وه او ده.

د پردو د تېريو په مقابل کې زموږ د ملت ثابت دریځ زموږ د تاریخ په اوږدو کې ډېرې ورته پېښې زېږولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ډېرو بېلابېلو تېريو سير او د پيل او پای ټکي يې سره غوټه کړي دي.

يوله دې مشابهتونو څخه پر افغانستان باندې يو نيم سل کاله څنوا د انګرېزانو د لومړي تېري داستان او جريان دی چې پر افغانستان باندې د روسانو له روان تېري سره ډېر ورته والی او مشابه اړخونه لري، موږ په دې رساله کې همدا مشابهت څېړلی او يوه جالبه مقايسه ترې جوړه شوې ده.

دا اثر درې برخې لري: په لومړۍ برخه کې په نولسمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د انګرېزانو د لومړي تېري او په شلمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د روسانو د لومړني تېري يوه لنډه پرتلنه او مقايسه ده چې يو ځانګړی مطلب دی مقدمه - بحث او نتيجه لري؛ په دوهمه برخه کې په هغې دوو تېريو باندې په دوو بحثونو کې مفصله څېړنه ده چې په دې توګه لومړۍ برخه ددې برخې له پاره د ننوتلو او مدخل بڼه غوره کوي؛ درېيمه برخه بيا هم په هغې موضوع ليکل شوې او ددې اوږده بحث يوه ادبي نتيجه ګيري يې بللای شو.

موږ د تاريخ دا جالبه مقايسه او عجيب مشابهت په دې وخت کې چې له وحشي روسانو سره زموږ مقدس جهاد په بشپړ قوت او د لوی خدای جل جلاله په مرسته په بري روان دی، د لوستونکو مخې ته ږدو او د تاريخ د تېر مسير په بناء د روسانو په محتومه ماته حکم کوو او خپلو درنو هېوادوالو او مجاهدينو ته دا وريادول غواړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې باید له تاریخ نه درس واخلي او د خپل وحشي دښمن د ماتولو له پاره له هغو لارو، چارو، ایثار، فداکارۍ او لوړېښې نه کار واخلي چې ددوی پلرونو د انګرېزانو د تېریو په وخت کې کارترې اخیستی و.

تر دې لنډې یادونې وروسته هو ددې کوچنۍ رسالې لوستلو ته رابولو او درناوی د بشپړې ماتې په هیله دا سرېزه سره را نغاړو او په موضوع پیل کوو.

په هینه

ح، رفیع

پېښور، کوزتاکال

۱۳۶۳/۹/۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ برخه:

له «شاشجاع» نه تر «ببرک شاه» پورې

پنځوس زره انګریزي پوځ ورپسې وه
«شاشجاع» بېرته تاوول سپر د دفاع وه
خوی لرلو خراسان ترمنځه «ببرک» تر شاه ته
دا دی ګوره «ببرک شاه» ها «شاه شجاع» وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ نه وايو چې تاريخ تکراريږي خوله دی نه هم بايد ستر ګې پټې نه کړای شي چې تاريخي هيوادونه د هغو پخوسيندونو تل اوتلک لار ته ورته دي چې د پيړيو په پوړيو کې روانې اوبه په خپل قالب کې اچوي ، تاريخي پېښې قالب بندي کوي او خپل ځانګړی اثر وربخښي: له دې ډول هيوادو څخه افغانستان يو تاريخي او تاريخ جوړونکی هيواد دی چې تمدن يې له تاريخ سره غبرګې رانښلېدلی او د شروندانه پخوس زره کلني نښې نښانې يې په لاس کې دي . دا هيواد د پيړيو په اوږدو کې د راز - راز تيری کوونکو او اشغالګرانو تر يرغل لاندې راغلی دی خو د دې هيواد مسلمانو او ميړنيو زامنو د اتولتيا ښندنه کړې او يرغلګر يې په خپلو وينو لړلي دي .

ليرې نه ځو د موضوع د روښانتيا په له پاره پر افغانستان باندې د وخت د لوی ښکيلاکګر قوت انګريز لومړی تجاوز او ددې وخت د لوی يرغلګر قوت روس لومړی تيری سره پرتله کوو ، سره له دې چې ددې دوو تيريو زماني فاصله د يوې نيمې پيړۍ شا وخوا ده خو ورته والی يې ډېر سره زيات او د توجه وړ دی:

انګريزانو په ۱۸۳۹ ع کال کې پوره ۱۴۵ کاله وړاندې له خپل تر پخوس زره زيات لښکر سره د هيواد له ختيځ او جنوب ختيځ لوري څخه د « شاه شجاع » په نامه د يوه فراري سړي د حمايت په پلمه زموږ په هيواد راننوتل ، د انګريزانو د تيري منطق دا و چې موږ « شاه شجاع » پر خپل موروثي تخت کښېنوو او د حالاتو تر کابو کېدو وروسته بېرته خپل هيواد ته ستنيږو . دا لښکر په ټولو عصري وسايلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نظامي تجهيزاتو سنبال ؤ چې لنډيزې دادی:

«د بنګال ډويژن د جنرال کاټن په قوماندانۍ ۹۵۰۰ تنه، د بمبيي ډويژن د سرجان کين په قوماندانۍ ۵۶۰۰ تنه، د جنرال دنکن زيرمه شوی لښکر ۴۲۵۰ تنه، د بمبيي زيرمه شوی لښکر ۳۰۰۰ تنه، د شاه شجاع لښکر ۶۰۰۰ تنه، دده د زوی تيمورشاه لښکر ۴۸۰۰ تنه، د پنجاب د سکهانو مرستي مسلمان لښکر ۶۰۰۰ تنه، د سکهانو قوت الظهر ۱۵۰۰۰ تنه، چې ټول يې ۸۰ توپونه، ۹۴۰ تنه توپچيان او ۵۹۰ تنه مهندسين درلودل، داټول عسکر ۵۴۱۵۰ تنو ته رسېدل چې ۱۲۰۰۰ تنه يې دلوازمو کارکوونکي او ۳۰۰۰۰ سره يې باروړونکي اوښان درلودل، هر جنګي انګرېز يونوکر درلود، هر فيل دوه مهترات او هر لښکر دوه سقاوات درلودل او لس باروړونکي اوښان؛ هر آس يو مهتر درلود، د هرو شپاړسو تنو عسکرو يو آشپز او د هرو دريو اوښانو يو ساروان ؤ؛ زرګري، نانبايان، قصابان، خيمه وهونکي، کسبګر او خرڅوونکي هم پردې «مجلل» لښکر ور زياتېدل؛ اما انګرېزي افسرانو هر يوه افسر لس اوښان، يوه کاوميښي ريړه، پنځه د سپرلۍ آسونه، دوه يابوګان او تقريباً شلويښت تنه کارکوونکي او خدمتګاران درلودل، وروسته انګرېزي ميرمنې هم له يو ښهر ميګڼي او هر يو او تخت روانونو سره په زيات تجمل سره د افغانستان ميلمستون ته راننوتلې. د افغانستان پر لارو باندې ددې «مجلل» اردو تېرېدل لکه د ملخانو سيل

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې وې چې د هیواد په کلیو او ښارونو راولویدل او خولې، واښه او میوې یې په خپله خوله کې له منځه وړل .» (افغانستان در مسیر تاریخ ، د ارواښاد غبار تألیف ، ۵۲۳ مخ .) .

هدا راز روسانو په ۱۹۷۹ ع کال کې له خپل سل زرین مجهز لښکر سره د افغانستان له شمالي او شمال لویدیځ لوري څخه د خپل یوه فراري ځیره خور ببرک تزارمل د حمایت په پلمه زموږ په وطن راتوی شول ، د روسانو د تیري منطق هم دا و چې موږ ببرک د کابل پر تخت کښېنو او د وضعي ترا آلهه وروسته زموږ لښکر بېرته زموږ هېواد ته ستنیږي ، دې لښکر مکمل عصري تجهیزات درلودل او په دې تیري کې هوایي تېری هم له دې کبله چې په دې یونیم سل کلن زماني واټن کې الوتکه اختراع شوې او پراختیا یې کړې وه ، شامل و ؛ سره له دې چې د روسي متجاوز لښکر د مهماتو جزئیات ترا و سره په لاس کې نشته خو په زرهاوو توپونه او ټانکونه ور سره وو ، په سلهاوو الوتکې ور سره ملې وې او په دې سربېره یې ممنوعه کیمیاوي او زهرلرونکې وسله هم له ځانه سره درلوده او په سلهاوو زره کلاشینکوف او وژرونکې وسلې یې افغانستان ته له ځان سره راوړې .

د بېرلوی توپیر چې په دې دوو تېریو کې موجود و دا و چې شاه شجاع د انګریزي د لښکرو په مکینه صف کې د کندهار له لارې وطن ته را ننوت خو ببرک تزارمل په افغانستان کې د روسي عسکرو تر ځای پر ځای کېدلو وروسته د روسي الوتکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټول بکس کې په پټه افغانستان ته را ننه ایستل شو. همدا راز شاه شجاع خپله واکمني (!) په کندهار کې په یوه غونډه کې اعلان او "تاج پوشي" ترسره شوه خو ببرك د مسکو او تاشکند له راډیوګانو څخه خپل رښتلی رژیم اعلان کړ او د بریژنیف په وړاندې یې د هېواد پلورنې مراسم ترسره کړل.

انګرېزانو د لاهور د درېیې اړخیز تړون له مخې چې په ۱۸۳۸ع کال د انګرېزانو، رنجیت سنګهه او شاه شجاع ترمنځ شوی و، افغانستان اشغال کړ او روسانو د هغه تړون له مخې چې په ۱۹۷۸ع کال یې له خپل بل نوکر "تره کي" سره په مسکو کې لاس لیك کړی و، د افغانستان په اشغال لاس پورې کړ.

افغانانو ته کله چې څرګنده شوه چې د افغانستان واکمن شاه شجاع نه بلکه مکناټن دی او انګرېزان د هېواد په ټولو چارو کې لاس لري، نو وسله یې راپورته کړه او په ټول هېواد کې یې په پاڅون لاس پورې کړ، د دې ملي قهر منطقي نتیجه د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر د دوهمې نېټې ملي پاڅون و چې د کابل او شاوخوا خلك د ملي مشرانو تر قوماندې لاندې راپاڅېدل، د خپلو لاسو په وسله یې بالاحصار تر اور لاندې ونیو او د هېواد پاکه خاوره یې د دښمن تر پښو لاندې په اور بدله کړه.

همدا راز له هغې ورځې نه چې روسانو د ۱۳۵۷ لمریز کال (۱۹۷۸ع) د غوایي د کودتا له لارې خپل نوکران واکمنۍ ته ورسول او زموږ پر پاکه خاوره یې غیر مستقیم تېری وکړ او زموږ سیاسي سرنوشت یې تر لاسه کړ. افغانانو موضوع له درك سره سم ټوپك ته لاس کړ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

محلي قیامونو ورو- ورو د ملي پاڅون بڼه غوره کړه، عسکري
او ملکي پاڅونونه وشول او د روسانو پر استعماري اداره وژونکي
او درنې ضربې وارد دې شوې، په ۱۹۷۹ ع کال کې پر افغانستان
باندې د روسیا نوې سله وال تېری د عمومي انقلاب سبب شو چې ورځ
په ورځ یې لمن پراخه او بري یې د توجه وړ شول او اوس لکه
څرنګه چې د ۱۸۴۱ ع کال د نومبر په دوهمه نېټه چې کابل د مجاهدینو
تر محاصرې لاندې و، د ا تاریخي ښار د اسلام او وطن د غازیانو
تر زړورې محاصرې لاندې راغلی دی .

د شاه شجاع په دوره کې هم دولتي اداره او افغاني عسکر
د انګریزانو په خدمت کې وو او اوس هم داسې ده؛ په هغې وخت کې
هم دې خوار ساتل شوي خوځښت ورو او د پیاوړي ایمان په
وسله سنبال ملت خپله تېره توره خپل دښمن ته وښوده او
اوس هم .

هغه وخت هم د شاه شجاع باداران؛ برنس او مکناټن د مجاهدینو
د تېري توري له لاسه یو په بل پسې د جهنم لاره ونیوله او
اوس هم د ببرک باداران بریژنیف ، اندروپوف او چرننکو د مجاهدینو د میړاني
او نه باور کېدونکو بریو له امله زړه چاودي د دوزخ کندې
ته روان شول .

د انګریزانو په تجاوز کې هم هغه ټول انګریزي عسکر چې د
لته بند له لارې نه کابل ته راغلي وو په هغه لاره کې
جهنم ته ولېږل شول او اوس هم هغه روسي عسکر چې د سالنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د توپنل له لارې کابل ته راغلي په همغه لاره کې جهنم ته لیږل کیږي .

د افغان او انګرېز په لومړی جنګ کې د برنس او مکناټن تر وژل کېدو وروسته د شاه شجاع د وژل کېدو وارهم را ورسېد او اوس هم د بریژنیف او اندروپوف تر نیمه چاودې کېدو او جهنم ته تر رسېدو وروسته د ببرک تر ارمل د وژل کېدو موقع رالنډه شوې ده .

د شاه شجاع د ډرامې په پای کې بیا هم شاه شجاع د امیرانه وکړه چې د انګرېزانو له هغه قرارداد نه یې غاړه وغړوله چې له ملي مجاهدینو نه یې ژمنه اخیستې وه چې انګرېزان به شاه شجاع له ځان سره بیایي او افغانستان به د ده ته په برتانوی خاوره کې معاش ورکوي او په مقابل کې به دوی امیر دوست محمد خان بیرته افغانستان ته را ستنوي خو شاه شجاع د دې تړون په خلاف له انګرېزانو سره تر تلو ته په افغانستان کې وژل کېدلو ته ترجیح ورکړه او هلته د مجاهدینو په لاس د خپلې لویې ګناه په کفاره کې ووژل شو خو له ببرک سره د اشجاعت هم نشته او چې دا نن روسان له افغانستان نه یښنې سپکولو ته اړ شي نو دی به روسانو ته زارۍ کوي چې تر ځان وړاندې مې ماله افغانستان نه وباسئ خو وخت به تر وخت تېر وي او روسان د خپل خصلت له مخې مغلوبیان په نیمه لاره کې پرېږدي نو بیا به دوی تړې حئ او ببرک به جبراً مجاهدینو ته پرېږدي او بیا به هم د تیښتې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوري او د مجاهدینو په لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کېږي.

په نتیجه کې باید ووایو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تېری همغه لار چې یوه نیمه پېړۍ وړاندې د انګریزانو لومړی تېري وهلې وه، په څنګ کې لري او مونږ داسې ورځې ته سترګې په لار یو چې د دې دواړو تېریو د پیل او پای ټکي په خپل تاریخ کې سره ونښلوو او د راتلونکو تیري کوونکو له پاره یې د عبرت د یوه لوی درس په توګه پرېږدو!

هو! داورځ ډېره لنډه او نژدې ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملګری دی:

لا تر او سه یې ماغزه په قرار نه دي
چا چې ماس وهلی سر په سنګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه برخه :

د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې

چې

د هرې پاڼې يو مخ تور او بل طلايي دی

د „انګریز“ جهاني زور دلته اوبه شو
په „زاړيو د „تنزار“ نوی لښکر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوමړۍ پانه

په ۱۹۳۸ کال پر افغانستان باندې د انګرېزانو

لومړی تېری

او د ۱۸۴۱ کال د نوامبر په دوهمه نېټه د افغانانو

ملي پاڅون

په نولسمه پېړۍ کې په افغانستان کې د اقتدار جنګونو او د واکمنۍ کورنۍ، کورنیو شخړو د افغانستان هغه پیاوړې ستر واکي (امپراتوري) چې لوی احمدشاه بابا یې بنسټ ایښی وُ ډېره کمزورې کړه او بې ځواکه کړه او د دې زمينې برابره کړه چې د روس او انګرېز بنګیلاکګرو ستر واکو افغانستان د خپل استعماري رقابت صحنه وګرځوي.

انګرېزانو ته د قدرت د وېږي شاه شجاع پناه ور وړلو داسې حالات راوستل چې انګرېزان تر روسانو وړاندې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په لاندې کولو سره د آموسیند ترشنده وپورې ځان ورسوي ؛ د ۱۸۳۸ع کال په جون کې له فرارۍ شاه شجاع سره د لاهور مثلث تړون کول ددې تجاوز عملی پیلامه وه ؛ انګریزانو دیرې اعلامیې په ترځ کې امیر دوست محمد خان په دې تومتې کړېچې ګویا د روس په مرسته له افغانستان سره د « پیښور » بیاترلو غوښتې ، دوی په دې اعلامیه کې « بارکزی » سردارانو د حکومت « غاصبین » وبلل او د افغانستان واکمني یې د « سدوزیو » « قانوني حق » بلله ، د « بارکزو » په وخت کې یې د افغانستان وضعه « کډه وډه » وښوده او په اعلامیه کې یې زیاته کړه چې د اګو وړې هغه وخت له منځه ځي چې شاه شجاع د انګریز په پوځي مرسته بېرته په خپل « موروثي تخت » کښېنول شي او په دې توګه به د برتانوي هند « تمامیت » تأمین او د افغانستان د ملت « اتحاد » به ټینګ شي .

د همدې منطق په بناء انګریزان پر افغانستان باندې د تیرې په تیارۍ بوخت شول ، د سفربرۍ امرې وکړ ، د شاه شجاع په لاسلیک یې په افغانستان کې زیات شمېر ابلاغیې نشر کړې چې پکې ویل شوي وو ، د افغانستان د سلطنت حقیقی او شرعي وارث « اعلیحضرت شاه شجاع د غازي احمد شاه بابا » لمسی د او محمد زایي ورونړه د تاج او تخت غاصبان دي نوداد ی د افغانستان « اصلي پاچا » له « خپل لښکر » سره د خپل پلرني تخت د نیولو په نیت خوځېدلی دی او د هندوستان د انګریزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرې چې دی یې دروند میلمه وُ دده په ملتیا کې ورسره روانې دي خو په خپل پلرنې تخت باندې دده «جلوس» وویني او «مبارکي» ورکړي بیا به دا دوست لښکر بېرته له افغانستان نه ووزي او هندوستان ته به راغبرګه شي .

له شاه شجاع سره دا روان «مبارکي ویونکی» «دوست» لښکر چې توله شمېره یې شل او پنځوس زره یوسل او پنځوس تنه کېده او اوبا توپونه او د وخت مدرنه او قوي وسله ورسره وه ، له بشپړو تجهیزاتو سره راروان شو ، پټیلي شوې وه چې دا «محدودي قواوې» د خیبر له لارې ننګرهار او د سیند او بلوچستان له لارې کندهار ته ننوزي . د سیند له خوا راروانې قواوې د ۱۸۳۹ ع کال د جنوري په شلمه نیټه د سند د سیند شنډ وته راورسېدې ، په فبروري کې تر سیند راپورې وتې او په ښکارپور کې له شاه شجاع سره یو ځای شوې ، په افغانستان کې د انګرېزانو اصلي پاچا مکناټن چې ظاهراً د انګرېز د سفیر په توګه وُ ، ورسره وُ .

د خیبر له لارې راروانې قواوې هم یوازې نه وې د شاه-شجاع زوی شهزاده تیمور ورسره وُ چې په ډېرو اعزاز یې را روان کړی وُ .

انګرېزانو په خپل دې پروګرام کې هڅه درلوده داسې وښیي چې شاه شجاع د افغانستان «خپلواک» پاچا دی او ورسره راغلي انګرېزي لښکرې تر فرمان لاندې او څو ورځني میلمانه دي . له همدې امله دوی په کندهار کې د شاه شجاع د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج پوشۍ په وخت انګریزي عسکر په داسې ډول د شاه شجاع
په مخکې تېر کړل چې انګریزي بیرغونه یې د « احترام » په توګه
ځوړندکړي وو او کله چې دی پر تخت کښېناست د ده په درناوي
کې یې د توپونو (۱۰۱) ډزې وکړې ، بیا نو د انګریزي لښکرو
قوماندان جنرال کین او په افغانستان کې د انګریز سفیر « مکناټن
د پاچا « حضور » ته وړاندې شول او د انګریز د حکومت په
نمایندګۍ یې مبارکه ورکړه ، په ختیځ افغانستان کې یې مهلاسي
وکړل ، شهزاده تیمور یې چې رربغتي جامې یې اغوستې وې په
ورېښمین مسند کښېناوه ، دوارو خواوو ته مأمورین او عسکر د
« احترام » په ډول ودرېدل او انګریزي افسرانو مبارکه ورکړه ،
دا د انګریزانو د چارو زډېرو د یې مخه او روپوش و ؛ د دې تر شا یې
جواسیس خواره کړل ، پیسې او آوازې یې خپرې کړې ، د کابل
د پاچا امیر دوست محمد خان د واکمنۍ د نامشروعی په برخه
کې یې د خلکو ذهنونه « تنویرول » غوښتل ، مشران او مخور، خانان
او نوم لرونکي کسان یې په شاه شجاع راټولول ، څوک چې په پیسو او
دسیسو وغولېدل راټول او چا چې مقاومت کاوه له منځه یې وړل .

انګریزان په داسې حال کې چې شاه شجاع یې په مخه کې را روان
و، د ۱۸۳۹ ع کال د اپریل په ۲۵ مه نېټه کندهار ته ننوتل او
د حکومتي قواوو له جزوي مقاومت نه وروسته یې کندهار تسخیر
کړ ، د مې په اتمه نېټه یې د شاه شجاع تاجپوشي ترسره کړه او
نر دې یوه ورځ څخوایې د افغانستان پر دې خودمختار (۱) پاچا

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې او دا فقره این ترون لا سلیک کړې چې په هغه کې مثل شوې وه ، انګریزی مسلمانه عسکر به د تل د پاره په افغانستان کې پاتې او لګښت به یې د افغانستان له خوا ورکول کېږي ، افغانستان به له بل یوه اروپایی هېواد سره هم روابط نه لري او تجارتي چارې به یې هم د انګریزی دولت د ایلچی په خوښه ترسره کېږي .

پرنګیانو له خپل رالوړ کړي پاچا سره په کندهار کې تر دوو میاشتو تېرولو وروسته د کابل په لور د راتلو اراده وکړه ، په کلات کې غلجیو خورې ورې حملې پرې وکړې او کله چې غزني ته راغلل له تېرایو دروازو سره مخامخ شول ؛ غلجیو شا له خوا پرغل پرې راووړ ، دوی سنګرونه جوړول او لا بریدې ته ځې کړې ، خوشاه شجاع په بېړه د انګریزی قواوو ور واستولې او غافلګیرې کړل ، غلجي غازیان یو برخه شهیدان او یوه برخه یې اسیر شول چې دا اسیران هم د انګریزانو د کمپ په مخه کې د قربانۍ د پسونو غوندې حلال او شهیدان شول ، انګریزانو غوښتل د وحشت له لارې افغانان وویروي چې « تسلیم » شي او له جهاد نه لاس واخلي . له انګریزانو سره د غزني ښار د ټینګې کلا د تسخیر توان نه ؤ ، سردار غلام حیدر خان بشپړ نظامي ترتیبات نیولي وو خو دوی له یوه بل سردار عبد الرشید نومي نه استفاده وکړه ، د هغه د خیانت له امله یې د غزني ښار کابلی دروازه د شپې له خوا والوزوله ، انګریزي قواوی کلا ته ننوتلې ، په ښار کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننه کوڅه په کوڅه د لاس او ګرېوان جنګ پیل شو تر دوولس سوو زیات کسان شهیدان شول، جنګي بندیان یې شاه شجاع ته وروسپارل خوله ځاځ کېدو سره یوه بندي پرې غږ کړ: «د پرنګي نوکره!» او له دې سره ټول بندیان حلال کړای شول.

امیر دوست محمد خان په ارغندي کې له خپلو عسکرو سره ناست وُ او د «څه به کېږي؟» انتظار یې یوست، کله چې په غزني کې د انګرېزانو له وحشت نه خبر شو په ډېر تلولیتوب یې عسکر پرېښودل او د اوني د کوتل له لارې د بامیان او خلم په لور روان شو او «تړپ» ته یې په «خرپ» ترجیح ورکړه، کابل یې واکمنه(۱) شو او انګرېزان له خپل راوستلي ټولواک (؟) سره په کابل ننوتل او د بالاحصار په ارګ کې یې په بشپړه خاطرجمعۍ واړول. د کابل خلکو لاس پوڅي پاچا ته په کرکه، نفرت او حیرت کتل او انګرېزانو هم چې ځان پر افغانستان «مسلط» ګڼلی وُ نو یې د شاه شجاع ــ ظاهري نازول او پاچا ـ پاچا کول هم پرېښودل او په ډېره بې اعتنايي یې مستقیماً په حکمروايي لاس پورې کړ او مکناټن نور په افغانستان کې «سفیر» نه بلکه «ټولواکمن» وُ.

انګرېزانو په افغانستان کې د خپلې دایمي استوګنې په غرض په نظامي تأسیساتو او د قشلو په جوړولو لاس پورې کړ او یو شمېر اضافي قواوې یې په دې نامه چې هوښ عملاً له افغانستان څخه ونو بېرته ولېږلې او د خپل واک او ځواک په استحکام یې لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري کړي .

له بلې خوا افغانانو د خپل خصلت له مخې خپل دښمن په خپل کور کې نشوی لیدلی ، د هېواد په کوټ - کوټ کې ګنګوسې وې ، د ټینګار تیاری نیول کېده او د پاڅون ، د ملي غورځنګ او د ملي یون .

ددې لوی قیام لومړنۍ خښتې هماغه وړې محلي او خوارې واره یرغلونه وو چې د کندهار - کابل پر لاره پر شاه شجاع او ده پر دوست لښکر د کلات غلجیو پیل کړل ، په غزني کې خلکو میړنی ټینګار او مقابله وکړه او کله چې شاه شجاع (!) او ده باداران په کابل کې استوګن شول د زرملي خلک پاڅېدل چې په وحشت سره وکوتل شول ، بیا چې خپلواک (!) پاچا ننګرهار ته یو نمایشي سفر کاوه د کونړ خلکو د پاچا او ده د دوستانو پر ضد پاڅون وکړ چې د توپونو په خوله غلي کړای شو ، وروسته جبار خېل پاڅېدل خو انګرېزانو په بېړه هر پاڅون ځای په ځای غلی کاوه دا پاڅون یې هم غلی کړ ، افغانان ددې پر ځای چې دا « وحشت » یې وویروي نور هم جري او زړور شول ، خوګیانو دې بېګانه دولت تر دمالیي له ورکولو نه سر وغړاوه او د حصارک غلجي یو ځل بیا پاڅېدل او د کابل - ننګرهار لاره یې تر تهدید لاندې ونیوله ، دا د ۱۸۳۹ ع کال خوارې واره قیامونه وو ، ددې قیامونو نتیجه دا هم وه چې شاه شجاع (!) خپل ځان وپېژاند او پوه شو چې زه « څوک یم ؟ » له مجا هدینو سره یې د تماس هڅه وکړه خو د انګرېز تر بشپړه څارنه لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ؤ او فرمانونه یې د انګرېزانو لاسو ته ولوېدل او پله نتیجه یې داوه چې په ۱۹۴۰ع کال کې ددې قیامونو لمن ډېره خوره شوه، د حصارک د غلجیو جبهه پیاوړې پاتې شوه او په خوردکابل کې یې دیوه برید په ترخ کې د انګرېزانو لویه قوه تس نس کړه، همدا وخت د کوهستان او نجراو خلک هم راولاړ شول او د جهاد ملاوې یې وتړلې، د کندهار خلک هم پاڅېدل او انګرېزي فرماندار یې وواژه .

هلته امیر دوست محمد خان بخارا ته تر تېښتې وروسته بېرته شمالي ولایاتو ته راغبرګ شو او خلکو په مېړانه ملاتړ ورسره وکړ، له کندز نه له پنځه زره لښکر سره بلخ ته روان شو، له خلم نه هم پنځه زره لښکر ورغی، لښکرې له انګرېزانو نه ماته وخوړه خو پاچا د کوهستان او کاپیسا مجاهدینو په بلنه شمالي ته راغی دلته نو ورو مجاهدینو د ملي رهبر (!) په توګه ومانه او له انګرېز سره بریالی جنګ روان ؤ، انګرېزانو په جنګ کې شرمېدلې ماته وخوړه خو پاچا یو ناڅاپي د جنګ له مېدانه ورک شو، له خپل باوري دوست سلطان محمد خان سره د کابل په لور روان شو، د ۱۸۴۰ع کال د نومبر په څلورمه نېټه کابل ته ورسېد، مانديګر مهال ؤ، مکناټن له ښکار نه ارګ ته روان ؤ چې د پاچا ملګری سلطان محمد خان ورغی او ورته وې ویل: « امیر دوست محمد خان راورسېد! » مکناټن په وارخطایي وپوښتل « له لښکر سره ؟ » ده ویل: « نه ! » . امیر ور وړاندې شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکناتن ته ورغاړه ووت او قصرته له ننوتلو وروسته یې
خپله توره مکناتن ته تسلیم کړه چې بیا تر معاهدو او مفاهمو
وروسته هندته واستول شو؛ د شمالي مجاهدینو د پاچا په ناڅاپي
ورکېدو پرېشانه وو خو کله چې خبر شول: پاچا له جګړې میدان
نه دښمن ته تېښته وروکړه ډېر حیران شول خو پرېشان نه شول
ځکه چې د دښمن ماتول او د خپل هېواد آزادي ګټل یې خپل اسلامي
او ملي فرض باله؛ دوی لکه زخمي زمري په خپل ټول قوت د دښمن
په عسکري قشله ورتوی شول، زیات شمېر یې د دوزخ مېلمانه کړل
او پاتې تېرې وتښتېدل، هدا وخت په هلمند کې هم د جهاد یوه لویه
جبهه جوړه شوه او په ننګرهار کې سنګوخېل پاڅېدل چې په دې
ډول په ۱۸۴۰ع کال کې د جهاد لمن ډېره خوره شوه او د افغانستان
په هره برخه کې جبهې جوړې شوې.

د ۱۸۴۱ع کال ژمی له ورو - ورو قیامونو سره په آرامۍ
تېر شو خو په اپریل کې یې بیا قیامونه ګړندي او بیا ورې شول؛
له یوې خوا د جهاد حلقه لویېدله او په ټول افغانستان کې خورېدله
او له بله پلوه د مرکز (کابل) په لور دا حلقه د تنګېدو په حال کې وه
او د انګرېزانو د تنفس لارې یې بندولې؛ د کلات غلجیو په اپریل
کې یوځل بیا په انګرېزي قواوو بریالۍ حمله وکړه، په جون کې د
کندهار علیزي پاڅېدل؛ انګرېزانو په مجاهدینو کې د نفاق اچولو
له پاره کسان واستول خو بریالي نه شول. په هلمند کې له دښمن سره
خونړۍ جنګونه پیل شول، د غزني خلکو په جولای کې د کابل-

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهار لاره بتده کړه او د انګریزانو یوه لویه قوه یې چې کندهار ته تلونکې وه ، تس نس کړه ؛ د دسمبر په میاشت کې په کردېزکې د زاوې خلکو یو بریالی پاڅون وکړ ، په ۱ اکتوبر کې د کوهستان او حصارک مجاهدینو په ګډه سره له کوهستان او تګاب نه تر بتخاک پورې دا نټوله سیمه انګریزانو ته د اور په تبي ید له کړه ، د انګریز ورلیږل شوي قواوې یې وار په وار له منځه یووړې او د کابل په لوري را لنډه شول ، د اکتوبر په ۳۰ مه نېټه په بنارکې د سیاه سنګ په عسکري چوڼۍ مجاهدین لاس بري شول او نورو مجاهدین په بنار کې دښمن د یوه عمومي پاڅون په لټه کې وو؛ تر اوسه د جهاد مشران په خپل - خپل ځای کې په جهاد بوخت وو، واحده رهبري او د جهاد د لار ښودنې له پاره یې قبلي مفاهمه نه درلوده ، مجاهدینو د دې خلا د ډکولو له پاره هم کار وکړ ، د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر په لومړۍ شپه د مجاهدینو مشران د عاشقانو عارفانو سره لنډه په باغ نواب کې په یوه کور کې سره راغونډ شول ؛ امین الله خان لوګری ، عبدالله خان اڅکزی او نور د جهاد مشران د عمومي پاڅون د طرحې په جوړولو وغونډل؛ د جنګ قوماندانان ، نائب او یوه انقلابي شورئ یې جوړه کړه ، د دښمن مکتوبونه یې ضبط او مخابرې یې تر کنترول لاندې راوستې او په لوړ تدبیرې د قیام د بریالی کېدلو ټولې خواوې وسنجولې او بیا یې نوبریکړه وکړه چې سبا به د نومبر په دوهمه نېټه (چې د عقرب له ۱۰ سره سمون خوري) ملي عمومي پاڅون کیږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پاک قرآن سوګند واخیست شو او سبا لمانځه مهال عمومي قیام په ټولو جوماتونو کې اعلان او له لمانځه او دعا وروسته پیل شو، د کابل ښار ټول دکانونه وتړل شول د «الله اکبر» ملکوتي غږونو د کابل ټوله فضا ونیوله. مجاهدین په خرابات کې د برنس په کور ورغلل، ده د پیسو او رشوت وعدې ورکړې خو مجاهدین پرې ورتوی شول، په کوړو یې او پورې کړ او ټوټې ټوټې وروسته یې ککرۍ د کابل په څوک کې ځړول شوې وه، په ښار کې د انګریزانو ټولو کورونو ته اور ورته شو، مکناټن د بی بی مهرو قشلې ته وتښتېد، له بالاحصار نه د انګریزانو یو کنډک مجهز عسکر ښار ته راووتل، ښځو له بامونو په ډبرو ویشتل، ایشېدلې اوبه یې پرې راتویولې او سنجونه یې پرې راغورځول او کله چې د مجاهدینو صفونو ته راورسېدل د لاس او ګرېوان په جنګ کې دا اوه سوه کسه د پسونو غوندې حلال او دوزخ مېلمانه شول، شاه شجاع خپل زوی تیمور د خلکو د آرامولو لپاره را ولیږه خو ده چې وضعه ولیده مجاهدین یې د دښمن په مقابل کې تشجیع کړل او ځان ته یې نجات ورکړ.

انګریزانو کابل ښار له بالاحصار نه د توپونو تر اور لاندې ونیو، خو ددې توپونو ډزو د قهرېدلو او پاڅېدلو خلکو احساسات نور هم توپاني کړل، دا وخت د شاه شجاع د دربار افغاني کارکوونکو هم د جهاد صفونو ته راودانګل او دوی یې یوازې پرېښود، ۷۵۰ تنې ښځې هم له کورونو نه راووتلې او د مجاهدینو په صف ورګډې شوې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېزان د بی.بی مهرو او نورو عسکري قشلو ته راغونډ شول او هلته يې دفاعي جنګ غوره کړ، د قيام مشران د جهاد او عملي جنګ مشران هم وو او دښمن ته د ننګ په ډګر ولاړ.

د نومبر په دريمه نېټه د انګرېزانو دفاعي کلاوې هم بې ننه شوې او مجاهدين ترې تاو راتاو شول او د او وخت د کوهدامن، کوهستان، غلجيو، لوګر، ميدان، وردګو او ننګرهار ته د نورو لښکرو سيمو مجاهدين هم را رسېدلي او د کابل له مجاهدينو سره يو ځای شوي وو؛ د نومبر په شلورمه نېټه د انګرېزانو د غلې لوی ګودام او زياتې جنګي کلاوې مجاهدينو لاندې کړې او د نوامبر تر اوومې نېټې پورې انګرېزانو ته يوازې بالاحصار او د بی.بی مهرو لويه جنګي کلا ورپاتې وه.

انګرېزانو د جلال آباد يا کندهار له لارې د انګرېز د امدادي پوځ د راتلو انتظار درلود خو دا پوځونه هم مجاهدينو د کابل - ننګرهار او کابل - کندهار په لارو کې له منځه وړي وو. انګرېزانو په جنګ سربېره له دسيسو او پيسو نه هم کار واخيست او د جهاد لوی مشر غازي عبدالله خان اڅکزی د همدې خيانت ښکار شو او عبدالعزيز نومي د شاله خوا حمله پرې وکړه چې د نوامبر په ۲۹ نېټه داسې وخت چې د مجاهدينو مورال د تقويې له پاره په زخمي حالت کې له کوره راووتلی او په آس سپور و شهيد شو؛ ميرمسجدي خان مسموم کړای شو چې د نومبر په ۲۶ مه نېټه شهيد شو خو جهاد غلی نه شو او د نوامبر په ۲۵ م او ۲۸ مه نېټه سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد اکبرخان او محمد شاه خان غلجي د جهاد په مشرانو ور زيات شول او د اخلاڼې دکه کړه.

انګرېزان مجبور وو او د دسمبر په مياشت کې چې له هرې خوا نا امېده شوي وو سولې ته حاضر شول او د سولې د تړون يوه مسوده يې ملي مشرانو ته واستوله څو هغوی مقابلتاً مسوده تياره کړه چې له افغانستان نه يې د انګرېزانو بې له قيد او شرطه وتل، افغانانو ته د درنې وسلې پرېښودل، بيا د — افغانستان په لور د تل له پاره کاږه نه کتل يې مهم ټکي وو؛ مکناټن د دسمبر په يوولسمه دا مسوده له ملي مشرانو سره لاسليک کړه، مکناټن ډېر ژر له شوي تړون نه غاړه غړول غوښتل او د دسيسو له لارې يې نوي ارتباطونه ټينګول او د ملي مشرانو تر منځ يې درز اچول غوښتل چې دوی بيا په پټه کې په ډېر صميميت د انګرېزانو د دسيسې سره افشا کړلې او د همدې منافقت نتيجه وه چې مکناټن هم سرېکې وخوړ او د دسمبر په ۲۳ نېټه د مجاهدينو تر تيغ تېر شو.

انګرېزانو سره له دې چې له کابل نه د وتو تړون لاسليک کړی و خو بيا يې هم زړه ته نه لوېده چې يوه لويه استعماري امپراطوري دې د يوه واړه ملت له لاسه داسې شرمېدلې ماته وخوري نو د نوو قواؤ د رارسېدلو په تمه يې په وتلو کې ځنډ کاوه خو مجاهدينو فشار پرې اچولی و چې ډېر ژر بايد ووځي، د انګرېزي امپراتورۍ حيثيت نور د ژوندي کېدو نه و، د ۱۸۴۲ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال د جنورۍ په ۶ مه نیټه د کابل تخلیه پیل شوه، په سره ژمي کې بیره انګریزان په بد حال په وتلو شول، د سمار له لمر ختو سره یې د کابل له قشلې نه په وتلو پیل وکړ او ترلمر لویدو پورې یې قشله تخلیه کړه، مجاهدینو د وی تر وتلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لمبو په رڼا کې تر ډیره ځایه دوی ځان ته لاره تاکله؛ انګریزانو بیا هم تمه درلوده چې د ننګرهار نه به انګریزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به یې په بري بدله شي، مجاهدین پوه شول، د ورځې به یې د تړون په اساس د انګریزانو ساتنه اوښارنه کوله خو د شپې به له خورد کابل نه ترجګدلک پورې محلي افغانانو یرغلونه پیل کړل او د دښمن عسکر به یې له منځه وړل، د جنورۍ تر ۱۳ مې نیټې پورې چې انګریزان د جګدلک له غاښې اوښتل د انګریزانو له اوولس زره لښکر نه یوازې یو ډاکټر براید ن ژوندی پاتی ؤ چې ننګرهار ته یې د انګریزي پوځ د تباهۍ خبر ورسولای شو.

په دې ډول پورې لویې امپراتورۍ له یوه واړه او بې پاچا ملت نه تاریخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او همدا غه وُ چې په ټوله نړۍ کې یې ماته شروع شوه او یو وخت داسې هم راغې چې د الوی استعماري ښامار زموږ له کاونډ نه هم وروتښتول شو او په زرهاؤ میله له موږ نه لرې ولاړ او د امستعمرې یې له کومې ځخه ووتلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقدیر داسې پېښه کړه چې د افغانستان بل همسایه استعماري
قوت ته هم د تېري وار ورسید، د ۱۹۷۸ - او - ۱۹۷۹ ع کلونو په
اپریل او دسمبر کې یې پر افغانستان دوه پرلوین تېری وکړ. پر
افغانستان باندې د انګرېز لومړی تېری او د روس
لومړی تېری د زماني په لحاظ څه کم یوه نیمه پېړۍ فاصله لري
خو د پېښو تسلسل یې تر ډیره ځایه سره ورته دی او د تاریخ د
تکرار بېلګه یې غوره کړې ده نو ځکه موږ د انګرېز د لومړي تجاوز
پای ته همدلته را نغاړو او د موضوع د بشپړتیا له پاره د روسانو
د لومړي تېري پای ته رااړوو او په تېریون کې یې مطالعه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه پاڼه

په ۷۹ - ۱۹۷۸ع کلونو کې پر افغانستان باندې د روسانو دوه پراوېز تېري او د افغانانو ملي پاڅون

په شلمه پیړۍ کې هم کورنیو ښخړو، اغتشاشونو او د واکمنې کورنۍ د اقتدار پر قابتونو د افغانستان هغه ځوانه خپلواکي چې د لوی خدای جل جلاله په مرسته، د اعلیحضرت امان الله خان په اراده او د ملت په همتو تر لاسه شوې وه له خپل اصلي مسیر څخه وایستله، افغانستان یې د ولایل محتاج کړ، د اقتصادي او فرهنګي سبکښلاک لاسونه له هرې خوا را اوږده شول، زموږ خپلواکي تش په نوم پاتې شوه او د دې زمینه یې برابره کړه چې افغانستان د شرقي بنکېلاک کومي ته ور ټېل وهل شي.

دا وخت د هند او پاکستان په آزادېدلو او جوړېدلو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېز زمونږ له کاونډه نه تللي وو او هم د غربي استعمار ځکبنې د امریکا په لاس کې وه؛ امریکا له روس سره د نړۍ د ویش (۱) په طرح کې افغانستان د خپلو ګټو له ساحې څخه ایستلی وو او له بلې خوا د روسانو سوړ او خونړي ښکېلاک زمونږ په پوله ولاړ وو، له غیرملي حکومتونو سره یې د دوستۍ په جامه کې تړونونه کول، د اقتصادي، فرهنګي او نظامي بېلا بېلو تشبثاتو له لارې یې په افغانستان کې ځان ټینګاوه، له یوې خوا یې زمونږ عسکري ته لاره وکړه او له بلې پلوه یې په ۱۳۴۳ش/ ۱۹۶۵ع کې د «خلق» د باند په جوړولو سره زمونږ په هیواد کې یوه پخه سیاسي اډه جوړه کړه، که څه هم د «خلق» باند له ملت نه تجرید وو خو د روس په مالي او عملي سپورت یې تاداوُ پوخ شو او د بې تجربې ځوانانو په مغزونو کې یې ریښې وزغلولې

لکه څرنګه چې د ښکېلاک قانون دی په یوه اسا تکیه نه کوي ځکه کېدی شي چې ورسته شي او اتکاء یې له منځه ولاړه شي او هم ښکېلاک په یوه هیواد کې دوې رقیبې ډلې یا کسان ساتي څو دواړه په رقابت سره یو تر بل ښې غلامۍ ته حاضر شي او هم د قدرت په وخت کې یو په تخت کېنوي او بل له ځان سره ذخیره وساتي او که پر تخت ناست غلام غاړه غږوله او یا یې صادقانه غلامي نه کوله نو په دې ذخیره غلام یې د فشار د قوې په حیث وویروي او یا یې هم مستقیماً پر ځای کېنوي. دا کار په نولسمه پېړۍ کې انګرېزانو هم کړی و، د امیر دوست محمد خان د واکمنۍ په

وخت کې شاه شجاع د انګریزانو په ملتیا راغی او بیا چې کله شاه شجاع پر تخت کښېنول شو نو امیر دوست محمد خان یې په ټینګار کې ورته کښېنولی و. روسانو هم دي ته ورته هدف له پاره په ۱۳۴۵ / ۱۹۶۶ ع کال د خلق ګوند په دوو برخو «خلق» او «پرچم» وویشه، د پرچم پالیسي یې داسې وټاکله چې له حکومت سره هم لاره ولري، ببرک به له یوې خوا ظاهر شاه ته هرتې پاچا وایه او له بلې خوا یې خپل ګوند له محمد داود سره لنډ کړ او د هغه تر بشپړ حمایت لاندې راغی، سردار داؤد د ۱۳۵۲ ش ۱۹۷۳ ع کال کودتا د همدوی په ملاتړ وکړه او پرچمیان د وزارتونو پر څوکیو کښېناستل او خصوصاً د کورنیو چارو د وزارت له خوا اولسوالیو په سلو کې نوي څوکۍ همدې پرچمیانو ته وسپارلی شوې، پرچمیانو د رشوت اخیستلو او نورو فجایعو له لارې د سردار داؤد حکومت ډېر بدنام او د خلکو نفرت یې ترې پیدا کړ، دا د روسانو له خوا ورسپارل شوی پروګرام و؛ داؤد ډېر ژر له خلکو نه تجرید او د عام تنفرت ور په شو څو کله چې داؤد په ځان پوه شو او غوښتل یې چې له دې دام نه ځان را خلاص کړي، روس د خپلو ذخیره ایجنټانو په وسیله په ببرک او عاجل ډول د خلق او پرچم ګوند ونه سره یو ځای کړل او د دواړو د ګډ عمل له لارې یې د یوې خونړۍ کودتا طرح وکړه، روس په دې لوبه کې د پردې تر شا هر څه مهیا او چمتو کړل او د پردې پر مخ د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه نېټه (د ۱۹۷۸ ع کال اپریل) خلقیانو او پرچمیانو خونړۍ کودتا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل کړه او څرنګه چې له یوې خوا د سردار داؤد حکومت
له خلکو نه تجرید ؤ، له بلې خوا یې ایډیالوژي او بې خاصیته
ؤ، له بله پلوه مهمې چارې د بې کفایته کسانو په لاس کښې وې
او له بلې خوا داؤد ډېر مغرور او په ځان غاوره ؤ؛ په یوه ورځ
کې پرې بریالي شول او په دې وسیله روسانو پر افغانستان باندې
په ۱۹۷۸ع کال کې خونړی خو غیر مستقیم تېری وکړ.

روسانو پر افغانستان باندې د دې په زور ور تپل شوي
حکومت ترکیب په داسې ډول راغځ ته کړه چې د قدرت ټوله د خلقیانو
لورته ورغله کړي او د خپل استعماري پلان له مخې پرچمیان د
اقتدار جنګ ته ار باسي؛ ببرک له دې وېش نه ناراضه شو او
یو ځل بیا یې له خلقیانو سره ډېره دښمني رانوې کړه او د روسانو د ترسره
شوي هدف له پاره شوی اتحاد ګډوډ شو؛ په هدې حالت کې روسانو
ببرک له افغانستان څخه د سفیر په جامه کې اوویست او د سفارت تر سوا
غلا ورو سته یې په خپل څنګ کې کښېناوه، دا د روس له پاره
خلقیانو ته د فشار ډېره ښه قوه وه. که تره کی او امین به دښې
غلامي رول نه لوباوه نو بریژنیف به د ببرک سر له ګریوانه ورته
راویوست او دوی به یې د رقابت په دنیا کې هر ډول غلامي او
لکه وهلوته ار کړل. خلقیانو د روس له قوماندې سره سم بې ساري
وحشت وکړ، قتل عام ته یې وکړل، په لسهاؤ زره بې ګناه افغانان
یې ووژل، کلي او ښارونه یې وران کړل او په نتیجه کې خلکو ملي
پاڅون پرې وکړ او په څو میاشتو کې د خلقیانو تر نیمایي زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

عسکر او منصبداران مړه ، د خلقیانو حزبي عزي مردار او د هیواد زیاتې برخې آزادې شوې د اوخت له یوې خوا خلقیان د سقوط په پوله ولاړ وو ، له بلې خوا به د امین خودخواهی کله ـ کله د بې اجازې غپلو له پاره دی څخاوه او له بل لوري د خلق د غلامۍ دوره سرته رسېدلې او د لاس پاکولو دسمال نور زوړ شوی و .

د پېښو په نتیجه کې د شاه شجاعي تاریخ بیا تکرار را رسېد لی و ، روسانو له فراري ببرک (کیدړې) سره افغانستان ته د روسي لښکرو د راننوتلو قرارداد وکړ ، پروګرام داسې و چې روسان به د انګریزانو په خلاف له ببرک نه وړاندې افغانستان ته ننوزي ، امین خاین به را نسکوروي ، عسکري قشلې به نیسي ، راډیو به لاندې کوي او بیا به نو ببرک د روسیې له راډیو نه خپل حکومت اعلانوي په همدې حال کې به د روسیې د راډیو موجونه د افغانستان له راډیو سره یو کیږي او داسې به ښودله کیږي چې ګویا ببرک د افغانستان له راډیو نه غږیږي خو دا نقشه هم خدای رسوا کوله ، روسان د ترمکې او هوا له لارې افغانستان ته را ننوتل ، امین یې مردار کې خو عسکري قشلې یې لا بشپړې نه وې نیولې او د افغانستان راډیو لا عادي خپرونې کولې او امین د واکمنۍ خبرونه یې نشرول ؛ په همدې وخت کې ببرک له تاکل شوي پروګرام سره سم د مسکو او تاشکند له راډیو ګانو نه خپله وینا نشر کړه ، امین یې نسکور شوی وباله او ځان یې د انقلابي شورا (!) او د دولت مشر (!) اعلان کړ خو په همدې دقیقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان راډیو د امین د حکومت خبري کولې او د روسانو
دا پلان هم رسوا شو.

هو! د ثور تر خونړۍ کودتا وروسته چې هوښ یې د روسانو
غیر مستقیم تیری کېدو، روسانو د ۱۳۵۸ ش (۱۹۷۹ ع) کال د
جدي په شپږمه نېټه پر افغانستان باندې مستقیم، بربنډ او
له ټولو قوانینو او موازینو نه خلاف تیری وکړ، د دوی تر سل
زرو زیاتې لښکرې پر افغانستان راواوښتې او له شانه یو وطنفروش
ثانی شاه شجاع ببرک تزار مل پسې راروان ؤ.

روسانو هم لکه انګرېزانو چې امیر دوست محمد خان له روس سره
په مرسته تومتی کړی ؤ، امین له امریکا سره په مرسته تومتی کړ،
دی یې د «سي، آی، اې» ایجنټ وګڼه او زیاته یې کړه چې که
روسان افغانستان ته نه وی راغلی نو امین به افغانستان امریکایانو
ته حواله کړی ؤ (؟) او بریژنیف خو واضح وویل چې: «دا تجاوز
وقایوی تجاوز دی او موږ افغانستان ځکه نیولی چې روسیې ته د
امریکې له خوا خطر متوجه ؤ»؛ روسانو د خپل بې شرمانه
تیري له پاره یو بل پرتوګ هم ور واغوست او هغه دا چې موږ
د افغانستان د قانوني حکومت (؟) په بلنه (؟) راغلي یو خو کله چې
ترې وپوښتېدل شول: د کوم قانوني حکومت په بلنه؟ ځکه که
امین راغوښتي وای نو امین ځان در باندې واژه؟ او که
ببرک دا کار کړی نو ببرک خو هغه وخت یو فراری ؤ او د هیڅ
ترون کولو صلاحیت یې نه درلود؟ دوی بې ځوابه وو خو ببرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښیا شتې وروسته په سپین سترګه وویل: زه د امین تره کې
څو میاشتې وړاندې کابل ته راغلی وم ، له ګوند سره په تماس
کې وم او د ګوند غړو دا فیصله (!) کړې ده ادادی د تجاوز له پاره
یو داسې شېرې پرتوګ چې ترڅوا زیات یې هرڅه ترې ښکاریږي!
ترډې وړاندې روسانو خپل تر لاس لاندې د تره کی او امین
ګوډاګی حکومتونه په افغانستان کې د عدل او نیاو سمبولونه بلل او
د دوی ټول فجایع یې د "امپریالیزم تبلیغ" ګڼله ، خو د یوې نوې لوبې
له پاره سکوت مات شو او د روس نوي ګوډاګي سترګې پټې او خوله
خلاصه کړه ، په دې غلط فکر چې ګویا څان به په خلکو ومني د امین
په افشا ، کولو یې لاس پورې کړ او د روس د ټولو سپو خلقیانو د
فجایعو نه یې داسې پرده پورته کړه :

" (حفیظ الله امین) چې د افغانستان استقلال له خارجي ارتجاع
سره په سودا کې واچاوه او زموږ د زرهاؤ ملیونو سره سم ثروت یې چور
او حیف او میل کړ ، د افغاني عنعنو او ننګیالو خلکو غیرت ، شرف
او ناموس یې تحقیر او توهین کړل ؛ د تل له پاره زموږ د ګران هیواد د
ښوند له مخې نه ایسته کړای شو..."

ده په یوه بله علامانه وینا کې وویل : " که ... د افغانستان
د شجاع اردو فداکارۍ او د شوروي دوروره او بې شایبې مرستې
نه وای نو د غوایه بریالی انقلاب به خپل نوی پړاو ته نه وی ننوتلی
او نن به نه یوازې په افغانستان بلکه په منطقه کې یوه لویه تاریخي فاجعه
منځ ته راغلې وه ، د ا درا ماتیکه اولویه فاجعه د امین د باند په وسیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د استخباراتي اداري سي . آی . اې ، د پیکن د رهبرۍ د توطیې ، د منطقې د ارتجاع ، د سادات ؛ اسرائیلو او د نورو ارتجاعي ځواکونو سره په ترون او کډون ، طرح شوې وه ، چې د هغې له مخې یې د افغانستان نیم او سید وینکي له منځه وړل ، د هیواد خپلواکي ، ملي حاکمیت او ارضي تمامیت له منځه وړل کېده او حتی د ایران اسلامي نهضت چې د آیت الله امام خمیني په وسیله مخ ته راغلی ، کوښل کېده او په سیمه کې تر چیلی نه لویه فاجعه پېښېده (؟) » .

ده لکه شاه شجاع غوندې د روسانو د وحشي متجاوزو لښکرو په باب وویل : « د شوروی د وسله والو پوځ محدودې قطعې (؟) چې د افغانستان .... د دولت په قانوني غوښتنه (؟) د بهرنیو وسله والو تیریو د دفع او له منځه وړلو او زموږ د هېواد د خپلواکۍ د حاکمیت او ځاورې تمامیت د ساتلو له پاره افغانستان ته راغلي دي ... . تر هغه وخته به دلته پاتې شي چې د افغانستان نه د بهرنیو لمسونو ، لاس وهنو او تیریو کوچنۍ اغېزه ورکه او له منځه یو وړل شي او ټولې بهرنۍ لمسونې ، لاسوهنې او تیري د بندولو له پاره رښتینې او معتبر تضمین تأمین شي . » .

ده په هغو لساوو زرو شهیدانو هم د مکر تمساحي اوښکې تویې کړې چې خلقیانو د روسانو په قومانده او وسله شهیدان کړي وو ، د دوې فلقه (؟) یې واخیسته او په یوه وینا کې یې په پوره بې شرمۍ وویل : « ... تر هر څه وړاندې اجازه راکړئ چې د افغانستان د دیموکراتیک (؟) جمهوري دولت او حکومت د سیاسي کرښلارې تر وړاندې ګټو څخه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوند دمرکزي کميټې .... د انقلابي شورا او حکومت او زمايبرک کارمل له خوا چېلي ژورې خواشينۍ او لويې خواخوږۍ اوډرناوي... د هغوې پايه اوښکو اوپه وينوکړو اوښکوپه مناسبت تاسوته وړاندې کوم چې د حبس او زندان، جبري مهاجرت او تبعيد، وحشيانه اوغيرانساني زجر او شکنجې اوزغمونکو د لسهاؤزرو مېندو، پلرونو، ورونو، خويندو، لونو، زامنو، ماشومانو د دسته جمعي شهادت او وژنې له امله چې د حفيظ الله امين ميرغضب له خوا او دد ې انسان وژونکي جلاد په مستقيم امر رامنځ ته شوي دي.» .

هداراز لکه څنګه چې شاه شجاع ځان د ملت ضد ګانه هداسې يوه وينا د ببرك له خولې م و... په خواشينۍ سره بايد ووايم چې سره له دې چې رهبري د کارګرې طبقې او ټولو زحمتکښانو په لاس کې ده خو زموږ د دولت د اداري ماشين لاتراوسه تر ډېره حده د خلکو په ضد دی.»

پرافغانستان باندې د روسانو له دې تېري سره داخل دملت د نوي ولاړېدنې اوپاڅون ضرورت نه وُ، د افغانستان ټول ملت په تېريو نيم کال کې له خلقيانو سره د هيوادپه بېلا بېلو برخو کې جنګېدلی وُ، ځای په ځای يې د خلقيانو لوی- لوی پوځونه له منځه وړي او ډېره روسي وسلې يې تر لاسه کړې وه؛ د کيراڼې قتل عام، د هرات قتل عام، د ننګرهار اود مزار د د هدادې د فرقو د بالاحصار د قشلې او د ريښخورو د عسکري قيامونو کوتل خلقيانو په وحشت سره ترسره کړي وو. د نورستان کونړ، څدراڼو، وردګو، باميانو اونورو زياتو سيمو قيامونه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي وو او مجاهدین وسله په لاس په سنګرونو کې ناست وو؛ د روسانو تیري د جهاد ساحه نوره هم پراخه کړه، د ۱۳۵۸ ش (۱۹۸۰ع) د دلوې په میاشت کې په هرات او کندهار کې ښاریان راولاړ شول او په شپو- شپو یې د «اللّهُ اَکبَرُ» مقدس او ملکوتي غږونه لوړ کړل او حکومتي تأسیساتو ته یې اور ورته کړ. په کابل ښار کې هم د همدې کال د کب په دریمه نیټه له ټول ښا نه د اللّهُ اَکبَرُ آسماني غږونه پورته شول د شپګردۍ قیود یې مات کړل، د پولیسو له مامورینو نه یې وسلې تر لاسه کړې او سهار دوخته په ټول ښار کې مظاهرې راووتې، دوکانونه له یوه سره وتړل شول، د «اللّهُ اَکبَرُ» چیغې پورته شوې، د روس مرده باد، ببرک مرده باد، روس دې زموږ خاوره پرېږدي! شعارونه ورکړل شول، دولتي ودانیو او موټرو ته اور واچول شو او روسانو په ډېره وارخطایۍ ټانکونه راوایستل، پر ځیانو د ځوانانو په شهیدانولو لاس پورې کړ، الوتکو الوتنې پیل کړې او د ورځ ګرځي قیود ولګېدل، چې هغې زندانونو خولې خلاصې کړې او په زرهاوو افغانان ور واچول شول بندیان په شپو- شپو وبرې وساتل شول، په برقي ډنډو ووهل شول او راز- راز زجرونه ورکړل شول خو د اللّهُ اَکبَرُ په ملکوتي غږ پیل شوی قیام د ډېرې شپې دوامدار پاتې شو؛ د ۱۳۵۹ کال - (۱۹۸۰) په پسرلي کې د پوهنتون او لیسو ځوانو او هلکانو د روس په ضد مظاهرې پیل کړې او د ګولیو په باران کې به ښار ته راوتل او د روس په ضد به یې شعارونه ورکول. خصوصاً په ځوانو کې په زرهاوو ملالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رامنځ ته شوې اوسیني یې ګولیو ته سپر کړې، د پر زلمي او ځوانې
په نړه شهیدان شول خو نهضت په میاشتو - میاشتو غلی نشو، پراخ
شو، وسیع شو، د افغانستان کوټ - کوټ سنګر - سنګر او
بچې - بچې یې عسکر - عسکر شو؛ د ابریالی او قهرمانانه جهاد په نړه
دوام لري او دوام به کوي خصوصاً" وروستۍ میاشتې د جهاد د بریو
یې ساري میاشتې دي او روس او د روس بچیان یې لکه موږک غوندې
پچپلو عسکري قرارګاوو کې محصور کړي دي .

تردې وخته پورې د انګریزانو او روسانو لومړنیو تېریو
د یونیم سل کلنۍ فاصلې سره - سره یو بل ته سره ورته لاره وهلې
خو د روسانو د تېري موده ولې اوږده شوه ؟ دا یوه مهمه پوښتنه
ده او د اوږدېدلو عوامل یې هم ډېر دي .

ددې او هغې جهاد لوی توپیر دادی چې هغه وخت د جهاد
قایدان او مشران له کلیو نه را ولاړ شول، خلک یې تنظیم کړل
او د جهاد د پیل په وخت کې یو په بل پسې کابل ته ورسېدل
او هلته په عین حال کې چې د جهاد مشران وو د جبهو قوماندانان
هم وو، د هغو مشرانو ډېر والی د تشتت او تفرق له پاره نه بلکه
ددې له پاره وو چې دیوه مشر په شهادت سره یې بل مشر ځای
ډک کړي او د جهاد قوماندانې په لاس کې واخلي، هغوی په
دی فکر کې نه وو چې د شهیدانو له پاکو وینو نه د موټرو،
ماڼیو او مرفه ژوند خاوندان شي بلکه هغوی ترڅو وړاندې
سرونه قربانۍ ته وړاندې کړي وو، د هغوی تر منځ د دښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نفاق او درز اچولو لاس کار نشوای کولای او ډېر ژر
به یې د دښمن د سیسې په صادقانه ډول سره افشاء کولې او
په ګډه به یې د د سایسو او وساوسو مخه نیوله . هغوې په
مقدس قرآن ټینګ ایمان درلود ، سر ښندل ورته آسان وو
خو په قرآن او سوګند نه درېدل ورته کمز او له ایمانه
تېرېدل سنګار ېدل .

خو ښن متأسفانه د جهاد داخوا بد له شوې ده ، د جهاد
مشران له افغانستان نه د باندې او د جهاد له سنګرونو
نه دومره لیرې دي چې حتیٰ د م غزنې یې هم غوږونه ته نه رسېږي
دوی د ډېرېښت ددې له پاره نه دی چې د جهاد په صفونو کې ټینګښت
راولي بلکه ددې له پاره دی چې د جهاد واحد صفونه په څو برخو
وویشي او کله ـ کله ددې زمینه هم برابره کړي چې یوه مجاهده ډله
د بلې مجاهدې ډلې غاړې ته ولوېږي ، په خپل منځ کې سره وجنګېږي
او اصلي دښمن ترې پاتې شي ، همدا راز متأسفانه د جهاد مشران
د امارتونو په القابو کې د پاچاهۍ کلتور په تر لاسه کولو بوخت
دي او د موټرو ، ماڼیو ، عیش ، راحت او استراحت په لټه کې دي .
او هم متأسفانه دښمن د جهاد صفونو ته خپل اوږد او ناولي لاس را
غزولی او په تفتین بوخت دی .

خو له دې مایوس کوونکو عواملو سره ـ سره د هیواد په ګوټ ـ
ګوټ کې د جهاد ګړندیتوب مونږ ته ډاډه کوي چې دا مقدس جهاد
هم د بري پولې ته لنډ شوی او د ټ عیش او نوش کې مصروف مشرانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځای به د جهاد مشري بيا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالیږی چې په سخت ژمي ، لوږو، عزونو او هوارو د بنتوکې په جهاد بوخت دي او د ګوليو په باران کې د دښمن په لور مخ په وړاندې ورځي او سنګرونه يې يو پر بل پسې له منځه وړي .

هونږ باوري يو لکه څرنګه چې انګريزانو شرمېدونکی ماته خوړلې هداسې شرمېدونکې ماتې ته روسان هم ور لنډه شوي او د تېرې وحشيانه ځپېږې دېر ژر په تېرېدو دي .

ومن الله التوفيق وعليه التکلان .

(c) ketabton.com: The Digital Library

درییمه برخه :

د بالاحصار ننداره

سُرخرویي يې تل په وينو د دښمن ده
د کابُل بالاحصار کې دا اثر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل د ښار دروازې غزه د تاریخي لړۍ په ختیځه پېلامه کې د بالاحصار پر تمینه کلا دنګه غاړه ولاړه وه ، ټول کابل یې تر نظر لاندې و ، د کابل ښار ساتنې د پاخه سنګر په توګه یې په سلهاو کلونه خپله تاریخي وظیفه سرته رسوله او افغاني عسکرو ته یې د تل له پاره په خپل زړه کې ځای ورکړی و .

د ۱۸۳۹ ع کال د اوړي یوه دړه نوده او دوپ ورځ وه ، په اصطلاح پریانو تنورونه اچولي وو ، د خوب له لاسه هوا توره ښکاره بدله او د رڼا په زړه کې یې یوه توره تیاره خوره وله ، په هداسې یوه ورځ د بالاحصار دروازې پرانستلې شوې ، د افغاني عسکرو پر ځای نا آشنا پوځیان ورته را ننوتل چې سره مخونه سره ویښته او شنې ورچې - ورچې سترګې یې درلودې ، دوی راغلل د افغاني عسکرو مورچې یې ونیولې او د کابل ښار څارنه یې له دې پاخه سنګره پیل کړه ! دا د انګریزانو د هغه شلو پنځوس زریز پوځ له ډلې څخه وو چې ظاهرا " افغانستان ته د " دوست "(؟) لښکر په توګه د فراري شاه شجاع له خوا رابلل شوي وو حو په حقیقت کې شاه شجاع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی له خوا افغانستان ته راوستل شوي وُ .

بالاحصار خپلو نویو میلمنو ته حیران ـ حیران کتل چې ددې حصار له لمنې سره د توپونو په ډزو سره پاچایي سلامي وشوه او په دې وسیله په کابل کې د شاه شجاع خپلواکه حکومت اعلان شو، پاچا اعلان صادر کړ چې : زه په خپل موروثي تخت کښیناستم او د دوستي قواوې (؟) زما د قانوني حق د راسپارلو له پاره راسره راغلي دي او کله چې زما تخت ټینګ او مخالفین وځپل شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی هیواد ته ستنې شي !.

خو بالاحصار په ډېر سترګو کتل چې ورته راغلې شین سترګي میلمنه د کور په هر څه واکدارې کوي او د کور د میرمنې په توګه ځان ښیي او حتیٰ د دې زړور (؟) پاچا د خولې خبرې هم د همدې له خوا دیکتې کېږي؛ دی چوپ او غلی وُ خو دا راز په دې خاورینو دیوالونو کې محصور پاتې نه شو، خور شو او په ټول هیواد کې افشاء !.

د افغانستان میړني او په خپلواکۍ مین ملت د خپل کور غاصب ته له پخوا نه بد ورګی وُ او س غوسمن او قهرجن را پاڅېد، د هیواد په ګوټ ـ ګوټ کې اورې ـ ورې غونډې وکړې، ورې غونډې پسې لویې شوې توحید نشوې، سرغښتکې شوې، یولاس شوې، تر کابل را چاپېر شوې، د بالاحصار د پخو دیوالونو غونډې یې د مقاومت انساني دیوالونه جوړ کړل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغوند شول او د ۱۸۴۱ع کال د مني د نومبر د دوهمې نېټې د سهار په خوږه کې یې د قرآن کریم په حکمې رسم باندې د چغې تړې په کولوسره پاڅون وکړ او قیام او د بالاحصار لمنې ته یې لاس ور وړ کړ، انګرېزانو یې هم ځلته ایسار کړل، په تشو لاسو خود مقاومت په پولادینو کاموډوخ په وړاندې ورغلل، شهیدان یې ورکړل او قربانیان! او له هغه دې شهیدانو نه یې زینې جوړې کړې، د بالاحصار لوړو دیوالونو ته پرې ور وختل، ترې ورواښتل، انګرېزان یې د اور په لمبو کې را ښکېل کړل، د بالاحصار لمن یې د دوی په وینو تکه سره کړه، او د دې تاریخي حصار پاکه غېږ یې د دوی له ناپاکو وجودونو څخه پاکه کړه.

بالاحصار ننداره کوله چې په فریب راغلی دښمن د توري په زور له بالاحصار څخه او بیا له افغانستان څخه وایستل شو او چا چې دا دوستان (؟) رابللي وو د هغه وینې یې هم له دوی سره کړې کړې.

ډېر کلونه وروسته هغه شین سترګي مېلمانه یو ځل بیا راغلل، د بالاحصار لوړو ته یې پورته نشوی کتلی او د خپل قهر سرولو له پاره یې د اور لنبې ورته کړې. پوځ او سرلوړی بالاحصار د اور خوراك شو خو دښمن ته یې سر ټیټ نه کړ او په کنډ کپرځا په خپل ځای سرلوړی پاتې شو.

کلونه تېر شول او پېړۍ واوښتې بالاحصار هغه اسې سرلوړی ګروتد تېراوه، د خپل وروسته پاتې هیواد ننداره یې کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د خپلو غیورو بچو میړانې او غیرت یې زړه تکیه کړې وه.

د ۱۹۷۹ ع کال د ورروستي میاشتې وروستۍ شپې ورځې او دړمې ډېره یخه او خړه پړه ورځ وه، یخ په رګونو کې وینه وچوله. د دسمبر ۲۷ ورځ وه چې یو ځل بیا د بالاحصار دروازې پرانستل شوې، د افغاني عسکرو په ځای بیا هم نا اشنا پوځیان ورته راننوتل چې د دوی هم سره ځوځونه، سره وېښته او شنې سترګې وې خو فرق دومره و چې هغه نا آشنا مېلمانه د غربي ښکیلاک څخه وو چې د ختیځ له لارې هېواد ته راننوتي وو او دا د شرقي ښکیلاک بچوړي وو چې د شمال له لارې یې هېواد ته رخنه کړې وه؛ دوی هم د افغاني عسکرو مورچې ونیولې او د کابل ښار ښارنه یې له دې پاخه سنګرونه پیل کړه، هو! دا د روس د هغه سل زر کسیز پوځ له ډلې څخه وو چې بیا هم افغانستان ته د دوست (؟) لښکر په توګه د فراري ببرک له خوا رابلل (؟) شوي وو خو په حقیقت کې ببرک دوی افغانستان ته راوستلی و.

بالاحصار بیا هم خپلو نویو مېلمنو ته حیران ـ حیران کتل چې د بالاحصار له لوی لوړ سپیکرونه د ببرک خپلواک (؟) حکومت اعلان شو، ببرک وویل چې زه د تخت د مستحق په توګه رئیس جمهور شوم او دوستي قواوې (؟) د افغانستان د ساتلو له پاره راسره راغلې او کله چې مخالفین وځپل شي او د امپریالیزم لاس غزونه ختمه شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی اوسوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوست (۹). هیواد ته ستنیږي .

بالاحصار بیا هم کتل چي دا ځل راغلي شین سترګي میلمنه
م دکورد میرمني په توګه اختیارات په لاس کي لري او ببرک
دیوه لوډسپیکر په حیث غورمبیږي ، قلقلي کوي او
کومی شلوي ، دی بیا هم غلی اوچوپ ؤ خو په شااوخوا
کي یې په دې ساړه ژمي کي تاوده سنګرونه جوړېدل اوفقط
دوې میاشتي وروسته د حوت په دریمه نېټه داسې هم
وشول چي یوځل بیا لکه یو نیم سل کاله وړاندې د کابل ښار
د «الله اکبر» ملکوتي غږونو په سر واخیست او د هیوادخلک
په خپل یې دینه دښمن پسې په تش لاس را پاڅېدل او د
دښمن له ټانکونوسره یې غیږې ورکړې ، دا دول والړېدل یې بیا-
بیا ولیدي او د پرځل د تورو شپو په زړه کي داسي هم وشول
چې د هیواد غیرتي زامنو بیا هم د بالاحصار لمنه ونیوه او
د بالاحصار دیوالونه یې د دښمن په وینو ورنګول .

بالاحصار هره شپه او ورځ د هداسې پېښو تماشاچي دی
خو د دښمن د پېرو وینو له پاره یې تنده ورځ په ورځ لا زیاتیږي
او داده دی چي هغه ورځ به هم د پېر ژر را ورسیږي چي دا
شین سترګي میلمانه یوځل بیا په دسته جمعي دول دده په
پښو کي قرباني شي .

زه یو سهار د بالاحصار د شرقي دروازې په لمنه کي
تېرېدلم چي ور وم کتل په دروازه کي روسي عسکرو پیره کوله ، په سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې تياره راغله خوچې لږ وروسته ښه ځېر شوم د دې
دروازې هغه ډېرين زمريان چې د افغاني عسكرو ترځنګ به
يې سرونه ښكاره بدل هم له منځه وړل شوي وو، ما په
دې ډېرينو زمرو پسې د تأسف سرخوځاوه چې يوناڅاپه
مې د « شهداى صالحين » په لوړ د بالاحصار په لوړ اوسرلوړي
ديوال چې زوړ شوى وُ خو نسكور شوى نه وُ ، سترګې ولګېدې،
بالاحصار ننداره كوله ، د لمر زرينو وړانګو يې د منځ ورې-
ورې شكې ځلولې او په دې ځلا كې يې د حال په ژبه ويل:
«خير دى كه دښمنانو زما د لمني ډېرين زمريان له منځه
يوړل خوله مانه تاو راتاو د وطن زمري بچيان مېړني مقابلې
ته چمتو دي او ما په دې سترګو ليدلي چې داخل به هم دا زمريان
داسې بريالي كېږي لكه څوځله چې د خپلو قوي دښمنانو په مقابل
كې برياليٰ شوى او په تش لاس يې خپل زوروړ دښمن زما په پښو
كې قرباني كړي دى ! » .

پښتو ته نه ځي هسكه غاړه به اوسېږي
زمانه ده ، حادثې دي ، زموږ سر دى

(پاى)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکوال نور چاپي آثار

۱ـ « پوهنه او پښتو ادب » (د علم او پوهې په ارزښت باندې د پښتو شاعرانو نظریې) ؛ په « پوهنه » مجله کې پرله پسې خپور شوی دی ؛ ۱۳۴۱ ش / ۱۹۶۲ ع .

۲ ـ « ولی » (ددې کلمې پر ۳۳ معناوو څېړنه) ؛ په پوهنه کې پرله پسې خپور شوی ؛ ۱۳۴۳ ش / ۱۹۶۴ ع .

۳ ـ « سکروټې » (د انتقادي شعرونو مجموعه) ؛ ۱۳۴۵ ش/۱۹۶۶ ع.

۴ـ « په پښتو نظم کې د تاریخ استخراج » (څېړنه) ، دا رساله لومړی په « آریانا » مجله او بیا په « کابل » مجله کې خپره شوې ده ؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع .

۵ ـ « بربېښ » (انتقادي او انقلابي شعرونه) ؛ د شهید پاینده حنیفي له « سپېده » نومي شعرونو سره یوځای ؛ ۱۳۴۶ ش/۱۹۶۷ ع .

۶ ـ « د هوېتکو نارې » (د شفاهي منظوم تاریخ یوه مجموعه) ، ناشر : « پښتون کتاب فروشي » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۷ ـ « د خلکو سندرې » (د پښتو اولسي ادب د ډولونو معرفي او تحلیل) ، ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۸ ـ « د پښتو پخوانۍ تذکرې » (د پښتو تذکرو تذکره) ؛ ناشر :

(c) ketabton.com: The Digital Library

« د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع .

۹ - « د افغانستان لومړنۍ کاغذي پیسې » ، (په افغانستان کې د کاغذی پیسو تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپره شوې ، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع .

۱۰ - « د سقراط محاکمه » (د افلاطون لیکنه) ؛ په پښتو ژباړه ؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع کال .

۱۱ - « سقراط په زندان کې » (د افلاطون لیکنه) ؛ په پښتو ژباړه ؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع کال .

۱۲ - « د تاریخ ټولنې کتابونه » (اختصاصي ببلیوګرافي) ؛ ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع .

۱۳ - « د جمهوریت وړمې » (د جمهوریت په باب د ویلو شعرونو مجموعه) ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » د « کابل مجلې » اداره ؛ ۱۳۵۲ ش / ۱۹۷۳ ع .

۱۴ - « ادبي ستوري » - لومړی ټوک - (د لرغونو شاعرانو تذکره) ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۳ ش / ۱۹۷۴ ع .

۱۵ - « پښتو پانګه » - لومړی ټوک (کتاب پېژندنه) ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ، ۱۳۵۴ ش / ۱۹۷۵ ع .

۱۶ - « تېر یادونه » (د ملي ویاړنو په یاد کې ویلي شعرونه) ؛ ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۴ / ۱۹۷۵ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷ - « د روښان یاد » (د بایزید روښان د بین المللی سمینار د مقالو مجموعه) - ټولونه - ناشر: « پښتو ټولنه »؛ ۱۳۵۵ ش/ ۱۹۷۶ ع .

۱۸ - « روښاني لیکني » (د روښانیانو د آثارو معرفي)؛ ناشر: لومړی ځل په « آریانا » مجله او بیا په « روښان یاد » کې چاپ شوی؛ ۱۳۵۵ ش/ ۱۹۷۶ ع .

۱۹ - « خواجه عبدالله انصاري او د ده مناجاتونه » (د خواجه کتابتونو او په مسجع نثر د ده د مناجاتونو ژباړه)؛ ناشر : « د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت »؛ ۱۳۵۵ ش/ ۱۹۷۶ ع .

۲۰ - « پښتو د پېړیو په پوړیو کې » (د پښتو ادب پولنډ جاج)؛ دا اثر لومړی د ۱۳۵۵ کال په « افغانستان کالنۍ » کې او بیا په « نقش فرهنگی افغانستان » نومی کتاب کې خپور شوی؛ ۱۳۵۵ ش ـ ۱۹۷۶ ع .

۲۱ - « فولکلور د علم مور » (پر علمی پرمختگونو باندې د فولکلوری فکر اثر)؛ دا کتاب د « فولکلور » په مجله کې پرله پسې خپور شوی، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۶ - ۱۹۷۷ ع .

۲۲ - « پښتو ادبی ټولنې » (د ادبي ټولنو او مرکنو پېژندگلوي)؛ په « پلوشه » مجله کې پرله پسې خپره شوې، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۷ ش کلونو پوري / ۷۶ - ۱۹۷۸ ع .

۲۳ - « ای هیواده! ای هیواده! » (د هیواد په ستاینه کې شعر وسته)؛ ناشر: پښتو ټولنه »، د « زیری » جریدې اداره؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ - « پښتو خپرونې » (د پښتو جريدو، ورځپاڼو او مجلو پېژندګلوي) ؛ ناشر: « د پښتو د پرمختيا او پيا ورېتيا آمريت» ۱۳۵٦ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۵ - « په افغانستان کې د ژورناليزم تاريخچه » ؛ ترجمه او تاليف ؛ ناشر: « د تاريخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵٦ ش/ ۱۹۷۷ ع .

(د دا اثر يوازې سل نسخې نشر او پاتې د خلقيانو په وحشي دوره کې په مطبعه کې سانسور او د اور خوراک شو) .

۲٦ - « پښتو کتاب ښود » (د پښتو د يونيم زر ټوکو چاپي کتابونو فهرست) ؛ ناشر: « د بيهقي کتاب خپرولو موسسه » ؛ ۱۳۵٦ ش / ۱۹۷۷ ع .

۲۷ - « معرفة الافغانی » (د پښتو لومړنی ژبنی کتاب، د پیر محمد کاکړ تاليف) ؛ سريزه او د متن برابرول ؛ ناشر: د اطلاعاتو او کلتور وزارت، د ننګرهار مجلې مديريت ؛ ۱۳۵٦ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۸ - « د رحمان بابا ديوان » ؛ د انتقادی متن مقدمه، د متن مرتب : محمد عارف غروال ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵٦ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۹ - « د پښتونخواد شعرهار وبهار » (د فرانسوی مستشرق - دار مستتر ټولونه) ؛ د مقدمو پښتو ترجمه او چاپ ته چمتو کول ؛ ناشر: پښتو ټولنه ، ۱۳۵٦ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۰ - « پښتو پانګه » (دوهم ټوک) - د پښتو آثارو ببليوګرافي ؛ ناشر: پښتو ټولنه ، ۱۳۵٦ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۱ - « د سره غره ګلونه » (د پښتو شلورو تنو لرغونو شاعرانو —

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرحه تذکره)، د بناغلي زلمی هیوادمل په ملتیا - لومړی د «زیری» د ۱۳۵۷ کال په کالنۍ کې او بیا د امان کتاب چاپولو موسسې ځانګړې نشرکړه؛ ۱۳۵۷ ش / ۱۹۷۸ ع .

۳۲ - « دارالامان - ښار او ماڼۍ » (د دارالامان د جوړېدو تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپور شوی ، ۱۳۵۷ ش/ ۱۹۷۸ ع .

۳۳ - « څوب » (د جهاد د شعرونو مجموعه) ، د سمون په مستعار نامه - ناشر : امان کتاب ؛ ۱۳۵۸ ش / ۱۹۷۹ ع ؛ پېښور .

۳۴ - « ناسیونالیزم او ملي مسایل » (د سلو پوښتنو او ځوابونو په بڼه د افغانستان د ټولنې ، ملي هیلو او اړتیاوو او مقدس جهاد ساده سیاسي شهړنه) - د سمون په مستعار نامه - ناشر : د «اسد» اداره ؛ ۱۳۵۸ ش/ ۱۹۷۹ ع ، پېښور .

۳۵ - « ادبی ستوري » - دوهم ټوک - ناشر : د هنر او کلتور ریاست ۱۳۵۹ ش / ۱۹۸۰ ع .

۳۶ - « ادبي ستوري » - دریم ټوک - په خواره ډول د «زیری» په جریده او «کابل» مجله کې خپور شوی ؛ ۱۳۵۹-۱۳۶۰ ش/ ۱۹۸۰-۱۹۸۱ ع .

۳۷ - « د واصل روښاني الفنامې » ؛ (مقدمه - تصحیح او لغتنامه) ؛ په « کابل مجله کې خپره شوې ؛ ۱۳۶۰ ه‍ ش / ۱۹۸۱ ع .

۳۸ - « د پښتونخوا ادب » (د پښتو د معاصر ادب د ولونه او اصناف څېړې) ؛ ناشر د کابل پوهنتون ، د اثر د افغان یاد نومې مجموعه کې خپور شوی دی) ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹ - «ژب پالنه» (پښتو ژبې د پالنې او روزنې تاریخ)؛
ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمی، ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۴۰ - «ناوې پښنه اخله سپرېږه!» (د پښتنې ودونو پر دودونو یوه څېړنه)؛ دا رساله په راډیو افغانستان کې پر له پسې یو کال خپره شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۴۱ - «د نیمو شپو سندرې خوند کړي» (د پښتو پر اولسي ادب یوه نوې څېړنه)؛ ددې اثر یوه برخه د ښاغلي غروال د «غرنۍ سندرې» کتاب د مقدمې په توګه خپره شوې او انګریزي ترجمه یې د پښتو څېړنو د نړیوال مرکز په «پښتو» مجله کې پر له پسې نشر شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۴۲ - «زرینې څانګې» (د پښتو د تخلیقي ادب دولونه)؛ لومړی د «زیری» د ۱۳۶۰ کال په کالنۍ او بیا ځانګړی خپور شوی دی؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۴۳ - «زنځیری» (د خوشال خان ختک په یوه اثر تحقیق)؛ دا اثر یوه برخه کابل مجلې خپور کړی؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع .

۴۴ - «پښتو ډرامه» (د پښتو ډرامې تاریخ)؛ ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمی؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع .

۴۵ - «په افغانستان کې د سید جمال الدین افغان خدمتونه» ناشر: سنټرل ایشیا، پېښور پوهنتون ۱۳۶۲ ش / ۱۹۸۳ ع .

۴۶ - «اورونه او ویرونه» (د انقلاب د دورې شعرونه) ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع، پېښور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۷ـ «د شمال له خوا شمال دی» (شعرونه)، ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع، پېښور

۴۸ـ «زندان» (شعرونه)، ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ش/۱۹۸۴ع

۴۹ـ «د وینو بهیر» (شعرونه)؛ ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ش/۱۹۸۴ع

۵۰ـ «انجام» (شعرونه)؛ امان کتاب، ۱۳۶۳ش/۱۹۸۴ع.

۵۱ـ «تصویر» (شعرونه)؛ امان کتاب، ۱۳۶۳ش/۱۹۸۴ع.

۵۲ـ ورک زوی څنګه پیدا شو؟

د اخوند احمد(رح) تألیف، مقدمه او سمون، په ۱۳۶۴ کال د امان کتاب خپرونه.

۵۳ـ حدیث خون، د استاد پژواک څو جهادی شعرونه، د محمد روحانی میلمنی تولونه، سریزه او ژوند لیک، امان کتاب ۱۳۶۴ش.

۵۴ـ فالنامه، د خوشال خان ختک، سریزه ـ سمون او لغتنامه د پېښور پښتو اکیډمۍ خپرونه، ۱۹۸۵ع کال.

یادونه: د «۸» نومره کتاب «پښتو پخوانۍ تذکرې» پاتې لړۍ د «پښتو او سنۍ تذکرې» په نامه پروفیسور ولی محمد خان سیال کاکړ کښلې چې د چاپ له پاره چمتو ده، همدا راز د «۲۲» نومره کتاب «د پښتو ادبي تهولنې» د دوهم توک لیکلو له پاره ځوان لیکوال او شاعر ښاغلي شیخ نورعلی نور اقدام کړی او ان شاء الله ژر به چاپ ته چمتو شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

B
4·36
RAF
1611

د امان کتاب لہ چپروونځه

پېښور

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library